

Műhelyszeminárium

A szeminárium célja:

A műhelyszeminárium célja, hogy segítse a vallástudomány-szakos hallgatók fölkészülését az államvizsgára egy elméleti igényű, a tanulmányok szintézisére ösztönző tételsor megvitatásával és kidolgozásával. Az alábbi tételsor és szakirodalmi jegyzék a két évvel ezelőtti bevált szempontokat és válogatást ismétli meg, de szabadon bővíthető, módosítható a tapasztalatoknak és az aktuális hallgatók érdeklődésének megfelelően.

A jegyszerzés feltételei:

Az órák látogatása, azokon való tevékeny részvétel és az egyes tételek írásbeli kidolgozása egy, a hallgató által választott vallásra vagy vallási kultúrára vonatkozóan.

A tervezett tanmenet:

- 09.11: A vallás tárgya: (a személyes) Isten – Monoteizmusok Isten-fogalma – A monoteizmus kialakulásának elméletei és ennek kritikái (pl. Assmann: normatív inverzió, fejlődésméлет) – A hitvallások és azok funkciói
- 09.18: A vallás tárgya: a politeista istenkép – Politeizmus, henoteizmus, monolátria – Panteonok, istenvilág és hatalmi struktúrák, funkciók – Kozmikus istenek, meghaló és feltámadó istenek – Háromosztatú világkép – A sors – Az isten nélküli vallások
- 09.25: A vallás tárgya: a személytelen erő – Népi vallásosság és mágia – Szent és profán, numinózus, a szentség átvitele, elhatárolódás, mana, közérlelyek, halottak lelkei, apotropaika – Pl. vízszentelési rítus, ráolvasások, exorcizmus, survival-jelenségek
- 10.02: A hódolat gesztusai – Istentisztelet, áldozat, a szenttel való találkozás különböző formái
- 10.09: A vallás alanya: a szent ember – Pap, király, papkirály, próféta, sámán, beavatott, tanító-prédikátor, szerzetes, varázsló – A szent ember funkciója a társadalomban
- 10.16: Szent közösség – Szent közösség mint társadalom vs. szent közösség mint szekta – Község, gyülekezet, származás, család, nemzetség, törzs, szövetség, beavatási társaságok, szekta és egyház, nemzet, nép, állam – A világ vallási térképe, államvallás, fundamentalizmus, communio sanctorum, univerzalizmus, beavatási rítusok – A vallások szociális vetülete, alamizsnálkodás, sikeretológia – Beleszületés, betérés, öröklés, más vallásokhoz való viszony
- 11.06: A szent az emberben: a lélek – Lélekfogalmak, lélek halhatatlansága, lélekvándorlás, másvilág, preexistencia – Istennel való egyesülés, halál, túlvilág – Határ és határátlépés – Negatív és pozitív kultuszok kölcsönhatása, eltávolodás és közeledés a szenthez – Beavatás, conversio, excommunicatio, tisztulás, böjtölés, állapotváltozások, átmeneti rítusok
- 11.13: Szent idő – szent történelem – Ciklikus és lineáris világkép – Kozmikus és biológiai idő – Világkorszakok – Asztrális vonatkozások; évkör, ünnepek és tartalmaik – Az örök visszatérés mítosza
- 11.20: Szent tér – Kultikus terek és azok tárgyai – A világ mint szakrális tér: középpontok, tengelyek, világmodellek, a világmodellek dekonstrukciója
- 11.27: Szent szöveg – kanonikus szövegek és kommentárok – Szent könyvek, magyarázat, kommentár, igehirdetés – A szöveg mint tárgy tisztelete
- 12.04: Szent szöveg – Mítosz, mitológia, a mitológiai nyelvezet – Allegorézis, mese, archaikus narratívák átértelmezése, integrációja

12.11: Szent szöveg – Liturgiák, rendtartások, felhasznált szövegek és a hozzájuk tartozó gesztusok – Imádság, elmélkedés, szemlélődés, mentális gyakorlatok

Szakirodalom:

ASSMANN, Jan: *A kulturális emlékezet*. Atlantisz, Budapest 2004.

ASSMANN, Jan: *Mózes, az egyiptomi*. Osiris, Budapest 2003. (ebből: első fő rész az ókori zsidóságról)

BOURDIEU, Pierre: „A vallási mező kialakulása és struktúrája”, in *A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése*. Budapest 1978. 165–236.

DUMÉZIL, Georges: *Mítosz és eposz*. Gondolat, Budapest 1986. (ebből: Az áradás ideje)

DURKHEIM, Emile: *A vallási élet elemi formái*. L'Harmattan Kiadó, Budapest 2004. (ebből: 3. könyv)

ELIADE, Mircea: *A szent és a profán*. Európa, Budapest 1987.

ELIADE, Mircea: *Az örök visszatérés mítosza*. Európa Könyvkiadó, Budapest 2006.

ELIADE, Mircea: *Vallási hiedelmek és eszmék története I–III*. Osiris, Budapest 2006. (a választott vallás fejezetei)

FRAZER, James George: *Az aranyág*. Osiris, Budapest 2005.

FREUD, Sigmund: „A tabu és az érzelmi rezdülések ambivalenciája”, in *Pszichoanalízis*. Bukarest 1977. 191–215, 234.

GENNEP, Arnold van: *Átmeneti rítusok*. MTA NKI, L'Harmattan – PTE Néprajz-Kulturális Antropológia Tanszék, Budapest–Pécs 2007.

GLASENAPP, Helmut von: *Az öt világvallás*. Akkord, Budapest, 2005. (ebből: az utolsó fejezet)

KERÉNYI Károly: *Mi a mitológia? Tanulmányok a homérosi himnuszokhoz*. Szépirodalmi Kiadó, Budapest 1988. (ebből: Mi a mitológia?, Gyermekistenek, Hermész, a lélekvezető)

KÖVES-ZULAUF, Thomas: *Bevezetés a római vallás és monda történetébe*. Telosz, Budapest 1995. (ebből: A szent szó)

LEACH, Edmund R: „Két tanulmány az idő szimbolikus ábrázolásáról”, in Hoppál Mihály – Niedermüller Péter (szerk.): *Jelképek – kommunikáció – társadalmi gyakorlat. Válogatott tanulmányok a szimbolikus antropológia köréből*. Budapest 1973. 137–155.

LEEuw, Gerardus van der: *A vallás fenomenológiája*. Osiris, Budapest 2001.

OTTO, Rudolf: *A szent*. Osiris Kiadó, Budapest 2001.

SIMON Róbert (szerk.): *A vallástörténet klasszikusai*. Osiris, Budapest 2000. (fontosabb tanulmányok)

TATÁR György: *A nagyon távoli város*. Atlantisz, Budapest 2003. (ebből: A kivételes állapot, Nemzeti teológia)

TURNER, Victor: *A rituális folyamat*. Osiris, Budapest 2002.

WEBER, Max: *Vallászociológia*. Helikon, Budapest 2005.

WOLFF, Hans Walter: *Az Öszörvetség antropológiája*. Harmat, Budapest 2001.